

Αλλαγές στο θεσμικό Πλαίσιο των Πανεπιστημίων

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

Το παρωχημένο και εσωστρεφές πανεπιστήμιο της μεταπολίτευσης φεύγει, το σύγχρονο ανώτατο ίδρυμα της αριστείας, της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης έρχεται μας δήλωσε ο Πρωθυπουργός και η πολιτική ηγεσία του ΥΠΔΒΜΘ στους Δελφούς. Άραγε **Ποιος θυμάται εκείνο το «114» κι εκείνο το «15% για την Παιδεία»;** Δεν έχουμε να κάνουμε με μεμονωμένες αλλαγές ή επιμέρους προτάσεις, τις οποίες πρέπει να συζητήσουμε μία μία, καταθέτοντας συμφωνίες και διαφωνίες. Πρόκειται για απόπειρα συνολικής αλλαγής του μοντέλου του πανεπιστημίου, της αντίληψης για τη γνώση και την εκπαίδευση: «αφορούν το DNA της λειτουργίας των πανεπιστημίων», κατά την Α. Διαμαντοπούλου. Το μοντέλο που εισάγεται δεν είναι ελληνική πατέντα, έχει ήδη δοκιμαστεί σε άλλες χώρες. Πρόκειται για διαδικασία η οποία, με διαφορετικές ταχύτητες και εκδοχές, προωθείται εδώ και μια δεκαετία περίπου στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια (Μπολόνια). Η επίθεση στο «πανεπιστήμιο της μεταπολίτευσης» δίνει το πολιτικό και ιδεολογικό στίγμα των εξαγγελιών. Επίσης, όλο και συχνότερα (άρθρο 16 κ.ά.), ο υπέρτατος και θεμελιώδης νόμος, το Σύνταγμα αντιμετωπίζεται σαν κακός μελάς, που πρέπει να τον παρακάμψουμε με κομπό τρόπο. Στις κυβερνητικές εξαγγελίες δεν υπήρχε η παραμικρή αναφορά η αυτοκριτική στα αίτια στραγγαλισμού της ομαλής και δημιουργικής λειτουργίας των Πανεπιστημίων και το ρόλο των διαδοχικών κυβερνήσεων (ακατάλληλη και ανεπαρκή χρηματοδότηση, διαρκή ασυνέπεια στις δεσμεύσεις - θέσεις, προσωπικό, χρηματοδότηση, διαχείριση προγραμμάτων, κλπ. -, δημιουργία νέων Πανεπιστημίων και Τμημάτων δια εξαναγκασμού, κλπ.)

Τα σημεία αιχμής της «νέας πολιτικής» για την ανώτατη παιδεία συνοψίζονται στα εξής:

1. Εισάγεται νέο σύστημα μανάτζμεντ των ΑΕΙ από διορισμένα συμβούλια και διορισμένους «διοικητές» των ΑΕΙ ή «περιφερειάρχες», που, ερήμην των συλλογικών οργάνων, θα ασκούν τη διοίκηση των συνταγματικά «αυτοδιοίκητων» πανεπιστημίων και ΤΕΙ. Κάτι τέτοιο όμως αν εφαρμοσθεί θα μετατρέψει τα πανεπιστήμια αυτόματα σε επιχειρήσεις
2. Θεσμοθετείται η εκβίαση των ιδρυμάτων να ασκούν επιχειρηματικές δραστηριότητες, κατά τα πρότυπα ξένων πανεπιστημίων, που, λόγω στενότητας δημοσίων πόρων, αναγκάζονται να πωλούν τους τίτλους τους σε επιχειρήσεις φραντσαίζινγκ, όπως είναι στη χώρα μας τα περίφημα «κολέγια».

3. Όσον αφορά την οργάνωση σπουδών, η εφαρμογή του συστήματος ECTS (με βάση τις διδακτικές-πιστωτικές μονάδες) σηματοδοτεί τη διάλυση του ενιαίου προγράμματος και πτυχίου, υπέρ μιας λογικής εξατομικευμένων επιλογών.
4. ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ-ΦΟΙΤΗΣΗΣ: Νέα αντίληψη σπουδών, που θα συνδυαστεί ακολούθως με το νέο μοντέλο φοίτησης. Οι επιτυχόντες μπαίνουν απ' ευθείας σε σχολές και μετά το α' πρώτο έτος θα κριθούν για να μπορέσουν να συνεχίσουν και να επιλέξουν προγράμματα
5. Συνδέεται, ρητά πλέον, με τη χρηματοδότηση το σύστημα της υποτιθέμενης «αξιολόγησης». Η χρηματοδότηση συνδέεται ευθέως με την αξιολόγηση, η οποία εισάγεται ως μέθοδος πειθάρχησης και τιμωρίας. Τη στιγμή δηλαδή που, μέσω των «συμβουλίων διοίκησης», καταργείται η ουσιαστική αυτοτέλεια των ΑΕΙ-ΤΕΙ, θεσπίζεται η «οικονομική αυτοτέλειά» τους: τα ιδρύματα πρέπει «αυτοτελώς» να τα βγάλουν πέρα, αναζητώντας κρατική και ιδιωτική χρηματοδότηση, χορηγίες, δίδακτρα κ.ο.κ.
6. Κουπόνι φοιτητή: Όταν αυτό εφαρμοσθεί κάθε φοιτητής θα συνοδεύεται από ένα συγκεκριμένο ποσό που θα εγκρίνει η πολιτεία. Η προσέλκυση πολλών και καλών φοιτητών θα είναι το ζητούμενο για τα πανεπιστήμια. Πρόκειται, εν τέλει, για ένα πρόγραμμα εισαγωγής διδασκτρών στα ΑΕΙ, που, μέχρι να δημιουργηθούν οι αναγκαίοι συσχετισμοί για την αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος, θα τα πληρώνει, υπό αδιευκρίνιστους ακόμη όρους, το Δημόσιο.
7. «Καλλικράτης» σε ΑΕΙ-ΤΕΙ: Δηλαδή θα γίνουν συνενώσεις, συγχωνεύσεις ακόμη και μειώσεις πανεπιστημίων και έτσι θα εξοικονομηθούν πόροι. Όμως αυτό δεν είναι εφικτό σε όλα τα ιδρύματα, ιδιαίτερα στην περιφέρεια, όπου τα τμήματα των ΤΕΙ είναι διάσπαρτα σε διάφορες πόλεις. Υποχρεωτικές συγχωνεύσεις και καταργήσεις Τμημάτων ή και Πανεπιστημίων, με ομαδοποιήσεις σχολών και προγραμμάτων σπουδών κυρίως στην περιφέρεια και ακόμη περισσότερο στα ΤΕΙ. Η εξοικονόμηση πόρων εντάσσεται στις βασικές επιδιώξεις του εγχειρήματος.

Τι αμφισβητείται με τα προωθούμενα μέτρα:

1. Η φυσιογνωμία του Πανεπιστημίου, καθώς προκύπτει η εικόνα μιας επιχειρηματικής αντίληψης για τη διοίκηση των Πανεπιστημίων, αν ληφθεί υπ' όψιν ότι «η συμμετοχή της κοινωνίας» θα ταυτιστεί κυρίως με την παρουσία εκπροσώπων του επιχειρηματικού κόσμου. Σημειωτέον, χωρίς τη συμμετοχή εκπροσώπων της κοινότητας του Ιδρύματος. Η παρουσία τους θα περιοριστεί σε άλλα συλλογικά όργανα, σε χαμηλότερα επίπεδα της νέας δομής.

2. Δεδομένων των προγραμματικών συμφωνιών βάσει των οποίων θα δίνεται η κρατική χρηματοδότηση και λαμβανομένης υπ' όψιν της κακής οικονομικής συγκυρίας, τίθεται ο κίνδυνος μιας γενικευμένης υποχρηματοδότησης, η οποία θα οδηγήσει σε άγριο κυνηγητό άλλων πόρων. Μεταξύ των συνεπειών, μια γενικευμένη εισαγωγή διδάκτρων και άλλων ανταποδοτικών μέσων με ταυτόχρονες περικοπές σε διάφορα πεδία (προσωπικού, προγραμμάτων, μαθημάτων)
3. Εκτός από τον ορατό κίνδυνο απολύσεων, πολλοί προβλέπουν αλαλούμ στις αναπόφευκτες μετακινήσεις-μετακομίσεις, στις αναδιρθρώσεις των προγραμμάτων σπουδών ακόμα και στη γεωγραφία των Ιδρυμάτων. Πώς θα γίνουν οι συγχωνεύσεις στο Αιγαίο; Θα «βουλιάξει» ένα νησί από φοιτητές και θα αδειάσουν όλα τα υπόλοιπα; Όλα αυτά, χώρια από τη δυσαρέσκεια των τοπικών παραγόντων, η οποία αναμένεται να ενταθεί προσεχώς.
4. Θα δημιουργηθεί φοίτηση πολλών ταχυτήτων, πού θα καθορίζει και την πρόσβαση σε προγράμματα υψηλής ζήτησης. Τίθεται το ζήτημα της εξατομίκευσης του πτυχίου και υποκατάστασής του από έναν ατομικό φάκελο προσόντων.

Το 3^ο Συνέδριο της ΠΟΣΕΕΔΙΠ ΑΕΙ συζήτησε τις σαρωτικές αλλαγές που ανακοινώθηκαν από την ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας στους Δελφούς και κατέληξε, καταρχήν, στις παρακάτω θέσεις:

1. Ως προς τη διοίκηση των ΑΕΙ, θεωρεί ότι με το προτεινόμενο Διοικητικό Συμβούλιο, την υποβάθμιση των λειτουργιών των πρυτανικών αρχών και της Συγκλήτου και τον αποκλεισμό των φοιτητών καταργείται το συνταγματικά κατοχυρωμένο αυτοδιοίκητο των Πανεπιστημίων. Θεωρούμε ότι η απάντηση στις δυσλειτουργίες που παρατηρούνται στα ΑΕΙ δεν είναι η συρρίκνωση των δημοκρατικών διαδικασιών και της διαφάνειας αλλά η βελτίωση και διεύρυνσή τους. Διαφωνούμε με κάθε ιδέα διορισμού άνωθεν διοικητικών αρχών των ΑΕΙ.
2. Η ΠΟΣΕΕΔΙΠ ΑΕΙ θεωρεί ότι η χρηματοδότηση των Ανώτατης Παιδείας αποτελεί συνταγματικά κατοχυρωμένη υποχρέωση της πολιτείας και απορρίπτει την ιδέα της χρηματοδότησης υπό όρους (με βάση π.χ. τη μη-ακαδημαϊκή αξιολόγηση, την αναλογία εισερχόμενων και εξερχόμενων φοιτητών ή τη χρηματοδότηση μέσω «κουπονιών» που θα οδηγήσει σε δίδακτρα).
3. Η ΠΟΣΕΕΔΙΠ ΑΕΙ απορρίπτει επίσης τη μεταβίβαση της μισθοδοσίας από το Υπουργείο στα Πανεπιστήμια, τα οποία υποχρηματοδοτούνται και επομένως θα εξαναγκαστούν να αναζητήσουν πρόσθετους ιδιωτικούς πόρους, να απολύσουν προσωπικό ή να διαφοροποιήσουν τις αμοιβές (όλων των κατηγοριών) των εργαζομένων.
4. Η ΠΟΣΕΕΔΙΠ ΑΕΙ απορρίπτει τη γενίκευση του συστήματος των «πιστωτικών μονάδων» που οδηγεί στο σπάσιμο των ενιαίων, ακαδημαϊκών πτυχίων και τη διδακτική ισοτιμία των

υπηρεσιών κατάρτισης που προσφέρουν ιδιωτικές κερδοσκοπικές επιχειρήσεις με τα πανεπιστημιακά μαθήματα.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με γνώμονα τα παραπάνω, η ΠΟΣΕΕΔΠ ΑΕΙ ψηφίζει το παρακάτω πρόγραμμα δράσης της Ομοσπονδίας.

Α) Η ΠΟΣΕΕΔΠ ΑΕΙ καλεί όλα τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας να ανοίξουν άμεσα έναν ουσιαστικό διάλογο (και με την κοινωνία), να διαμορφώσουν θέσεις και να προγραμματίσουν δράσεις προς την κατεύθυνση τόσο της υπεράσπισης του δημόσιου αγαθού της Παιδείας και της δημόσιας και δωρεάν ανώτατης εκπαίδευσης όσο και της βελτίωσης και περαιτέρω ανάπτυξης των Πανεπιστημίων.

Β) Δηλώνει την αντιθεση της στις προταθείσες αλλαγές στο σύνολο τους και θα αντιταχθεί ενεργά στην υλοποίησή τους. Παρά τη δηλωμένη αντιθεση της θα συμμετέχει ενεργά στο διάλογο αν κληθεί εφόσον είναι ανοικτός και χωρίς προειλημμένες αποφάσεις.

Γ) Θα επιδιώξει τη μέγιστη δυνατή συναίνεση – συνεννόηση με τους λοιπούς φορείς της πανεπιστημιακής κοινότητας ενάντια στα προτεινόμενα μέτρα. Η μάχη δεν έχει κριθεί, και θα δοθεί όχι μόνο στο δρόμο και τα αμφιθέατρα, όπου οι μνήμες του κινήματος για το άρθρο 16 δεν έχουν σβήσει, αλλά μέσα και έξω από τα πανεπιστήμια, στο πεδίο των ιδεών, των αξιών και των συνειδήσεων.